

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XVII. Neque ipsi Judici fas est capitis damnare probatum in iudicio
nocentem, quem privatâ scientiâ certo scit innocentem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

tur nocentes, quo obfides pro Republica nocente. Quia non videntur eo ipso participes violatae ab ipsa fidei, ut patet in S. Sanctulo, qui se obfidem dedit pro Diacono, quem Longobardi occidere parabant, pro nescio quo crimine, cujus certe particeps Sanctulus non fuit. Videri potest S. Gregorius ipsum laudans l. 3. Dialogorum.

198 Objicies 4°. si hostem insequentem fugiens non possis aliter salvare vitam tuam, nisi calcando & occidendo innocentem occupantem angustias viae per quam te oportet transire, calcare potes & occidere, non hoc intendendo, sed praecise salutem tuam.

Respondeo id hanc rationem a Doctoribus passim concedi, quod tunc non censetur innocentem occidere per te atque ex intentione, sed per accidens & praeter intentionem; neque enim intendis innocentem occidere, sed vitam tuam salvare; sicut qui ex turri conflagrante se praecipitat, licet cum certo mortis periculo, ut flammam evadat, non censetur se occidere per se atque ex intentione, sed tantum fugere certissimam & saevissimam mortem, per ignem se invadentem. Actus proinde ille exiliendi, licet sit illativus mortis, & eo censetur quis intendere sui occisionem, si sine extrema necessitate fieret; secus in extrema illa necessitate: sic etiam qui justo bello civitatem obsident, tormenta sua dirigere possunt in turrim victoriam impediendam, etiam si innocentes in ea ligati cum nocentibus perituri sint. Quia innocentium mors sequi censetur praeter intentionem, & per accidens respectu ad intentionem, etiam si sequatur per se respectu ad physicam turris subversionem. Et ita Doctores communiter tradunt.

CAPUT XVII.

Neque ipsi Judici sui est capitis damnare probatum in judicio nocentem, quem privata scientia certo scit innocentem.

199 Antiqua est hac de re controversia, in qua Theologi Theologis, & Jurista Juristis inveniuntur diversa sensisse.

Sed assertio nostra probatur 1°. ex cap. 23. Exodi, cujus titulus est, *Leges praefixae Judicibus*, versu autem 2. dicitur: *Non sequeris turbam ad faciendum malum, nec in judicio plurimorum acquiesces sententiae, ut a vero devies.* Et v. 7. *Insonem & justum non occides, quia aversus impium.* Nec Judex ergo debet in judicio plurimorum acquiescere testimoniis, nec ex iis innocentem occidere, si sciat ea a veritate deviare, & eum qui per ea probatur in judicio nocens, revera esse innocentem.

200 2°. quando Scriptura dicit: *Non moechaberis*, vetat accessum ad non suam, etiam in judicio probatam suam, nec Judex privata scientia certo sciens Antoniam non esse uxorem Titii, licet in judicio probata fuerit uxor, sententiam ferre potest, qua Titius, tamquam executor publicae istius sententiae, ad ipsam accedat, quia id est intrinsece malum. Atqui

Tom. II.

insonem & justum occidere pariter est intrinsece malum, uti probatum est cap. praecedenti: dum ergo Scriptura dicit: *Insonem & justum non occides*, pariter vetat occisionem innocentis, in judicio probati nocentis, nec Judex privata scientia certo sciens innocentiam ipsius, sententiam ferre potest, ut occidatur.

3°. vita innocentis non magis subest auctoritati Judicis innocentiam ipsius certo cognoscens (licet scientia privata, non publica) quam corpus uxoris non suae in casu proxime dicto: nec Deus magis dedit auctoritatem Judici disponendi de vita innocentis propter bonum publicum, servandamque formam judiciorum, quam disponendi de corpore Antoniae in eodem casu, propter bonum publicum, &c. Neque enim bonum publicum magis unum exigit quam alterum.

4°. quando Deus dicit: *Non accedes ad non tuam*, excipere non licet, nisi in judicio probata fuerit tua: quia istius exceptionis fundamentum non extat in Scriptura, nec in Traditione. Similiter ergo cum dicit: *Innocentem non occides*, excipere non licet, nisi in judicio probatum fuerit nocens: quia istius etiam exceptionis fundamentum non extat in Scriptura, nec in Traditione. Nec ad hoc sufficit fundamentum petium ex humanis legibus, quae secundum acta & probata judicandum esse decernunt. Cum enim innocentis occisio prohibita sit jure naturali & divino, sicut copula cum non sua, nullam lege humana reddi potest licita, magis quam copula ista. Nec humana auctoritas sufficit ad excipiendum a generali lege divina; sed ad hoc auctoritas requiritur divina, nobis per Scripturam vel Traditionem manifestata. Deum vero dedisse Judicibus auctoritatem occidendi innocentem, cognitum certo talem, licet probatum in judicio nocentem, nullibi per Scripturam vel Traditionem manifestatur.

5°. contra leges, vel divinas, vel humanas, Judex nullas probationes admittere debet. S. Thomas q. 67. a. 2. ad 4. Ergo Judex certo cognoscens (licet scientia privata, non publica) testimonia contra innocentem esse falsa, non debet ea recipere, nec iis acquiescere ad faciendum contra legem divinam, *Insonem non occides*. Neque enim iis testimoniis fidem potest adhibere contra certam quam habet scientiam in contrarium. Cum enim una & simplex sit veritas, & veritas veritati contraria esse non possit, Judex credere non potest esse verum, cujus contrarium certo scit esse verum; nec proinde vera esse publica testimonia, quae certo scit esse falsa, v. g. esse verum quod homicidium sit a Titio commissum, quod Judex propriis oculis vidit, non ab ipso, qui praesens non erat, sed ab alio fuisse commissum. Quoties ergo allegata & probata in judicio pugnant cum certa scientia (licet privata) Judicis, fidem Judici facere non possunt. Atqui innocentem condemnare non potest propter allegata & probata,

que fidem ipsi facere non possunt, cum L. *illicitus* §. 1. ff. de offic. Præc. sequi jubeatur *fidem eorum qua probabuntur.*

204 Nec dici potest sequi fidem publicam, etsi non privatam, cum fides Judicis dividi nequeat in publicam & privatam, magis quam veritas ipsa, quæ taliter dividi non potest, quia veritas veritati (quæ una simplicissima est) contraria esse non potest. Propter quod nec Judex, uno eodemque tempore credere potest verum esse quod evidenter scit esse falsum. Et ideo Exodi 23. prohibetur sequi probationes peritas ex testimonio plurimorum contra veritatem sibi notam: *nec in judicio plurimorum acquiesces sententiæ, ut a vero devies; prohibetur & insontem occidere in vim ejusmodi testimoniorum.* Per consequens non potest ea recipere ut faciat contra illam Dei legem, sicut non potest familia testimonia recipere ut compellat non conjuges (licet per ea probatos conjuges) ad faciendum contra legem *Non machaberis*, dum certò scit quòd contra eam facturi sint.

205 6°. omnis Judex temporalis subordinatur aeterno. Nequit ergo Judex temporalis condemnare ad mortem, eum *quem aeterni tribunal Judicis reum non habet*, prout loquitur Innocentius IV. cap. *cum aeterni* de sentent. & re judic. in 6. ubi propterea jubet, ut *Judices in concipiendis sententiis & ferendis, præ oculis habeant solum Deum, illius imitantes exemplum, qui querelas populi, tabernaculum ingressus, ad Dominum referebat, ut secundum ejus imperium judicaret.* An Moyses ad mortem condemnasset innocentem, quem populus in judicio probasset innocentem, sed à consulto Domino Moyses innocentem esse didicisset? Certè non condemnasset, sed scandalum potius, seu murmur populi sustinisset, juxta cap. *qui scandalizaverit* de reg. juris: *utilius scandalum permittitur, quam veritas relinquatur.*

206 7°. ut Judex licetè posset innocentem (cujus certò scit innocentiam) ex eo ad mortem condemnare, quòd probatus esset in judicio nocens, deberet facultatem ipsum occidendi à Republica sine ambiguitate accepisse. Non accepit autem, cum eam Respublica ipsa non habeat, ut constat ex eo quòd innocentem occidere non possit, ne ad vitandum quidem totale excidium suum, aliàs certissimè eventurum. Et ratio est, quia vita innocens soli est Deo subiecta, sine cujus auctoritate, sine ambiguitate collata, innocens è vivis tolli à quocumque non potest. Deus autem sine ambiguitate non contulit Respublicæ potestatem scienter è vivis tollendi innocentem, probatum in judicio nocentem, cum eam ipsi à Deo collatam non esse, innumeris Doctores gravissimi censeant, Baconius noster, Lyranus, Angelus, Adrianus, Corduba, Hostiensis, Calderinus, Panormitanus, Felinus, Sylvius, Wiggers, &c.

207 8°. dignum & justum est, ut nota veritas, quæ omnia vincit, prævaleat omnibus ju-

ridicè allegatis & probatis in contrarium, saltem ubi agitur de occidendo innocente, sicut iis prævaleat, ubi agitur de accessu ad non suam, etsi juridicè probatum suam.

Nec difficultas est responso ad ea quæ in contrarium objiciuntur, nempe 1°. *in ore duorum vel trium peribit, qui interficietur.* Deuter. 17. *Et in ore duorum vel trium stabit omne verbum.* Matth. 18. 2°. Judex regulari debet scientiâ publicâ, non privatâ, juxta illud S. Thomæ q. 67. a. 2. *Judicare perimeo ad Judicem secundum quod innuitur publicâ potestate.* Et ideo *infirmari debet in judicando, non secundum quod ipse novit tanquam persona privata; sed secundum quod sibi innotebit tanquam persone publicæ. ... per instrumenta & testes. ... qua debet in judicando sequi, magis quam quod ipse novit tanquam persona privata.* 3°. Judex sacramentalis in foro extrasacramentali uti non potest scientiâ sacramentali. Ergo nec Judex in foro judiciali uti potest scientiâ extrajudiciali. 4°. assertio nostra Judicibus aperit latam portam liberandi nocentes, in judicio probatos nocentes, prætexendo eorum innocentiam, sibi privatim certò notam, 5°. cap. *pastoralis* de offic. & auctor. Judic. deleg. cicitur, quòd Judex delegatus exequi debeat sententiam, quam ipse novit injutam. 6°. Sacerdos dare debet Eucharistiam peccatori occulto publicè petenti: ergo Judex ferre debet sententiam mortis in innocentem occultum, publicè probatum nocentem.

Ad primum respondeo Deuteronomii sensum esse qui subjungitur ibidem: *Nemo occidatur uno contra se dicente testimonium.* Vult proinde ad unius solius testimonium non posse quemquam occidi, sed necessarium esse testimonium duorum vel trium. Et idem est sensus verborum Christi, prout significat Alexander III. cap. *licet* de testib. dicens, hoc à Christo dictum esse, quia licet quædam causæ plures quam duos requirant testes, nulla est causa quæ unius testimonio legitimè terminetur.

Ad secundum optimè respondet Sylvius, si-
210
dissimus S. Thomæ Interpres, Judicem quidem, si non possit probationes contra innocentem inductas de jure repellere, debere eas in *judicando sequi*, id est si judicet; neque enim amplius ibi dicit S. Thomas, nec amplius probant ea quæ allegat in corpore articuli, & in responsione ad argumenta; nec amplius exigit quæstio quam sibi eo loco proponit: *num Judici liceat judicare contra veritatem, quam novit*, &c. Sed nec ibi, nec alibi dicit Angelicus Doctor quòd in casu, de quo agimus, debeat judicare. Et ideo non contradicimus ipsi, dicendo, quòd ubi agitur de occisione vel mutilatione innocentis, nec inductas probationes jure potest repellere, potius abstinere debeat à judicio, imò potius amittere officium Judicis, patique gravia quævis damna, imò & mortem ipsam, quam innocentem certò cognitum, ad mortem condemnare. Si enim condemnet, insontem & justum occi-

dit contra Dei legem, contra quam nullas probationes admitti vult ipsemet S. Thomas. 211 Nec verò Judex tunc condemnans dici potest ipsum non occidere, sed eos qui eum accusant & testificantur nocentem. Quia reverà Judex, ad mortem condemnando, causa est mortis, ut patuit in Pilato respectu mortis Christi. Et, juxta Apostolum, digni sunt morte, non solum qui faciunt, sed etiam qui consentiunt faciētibz. Judex verò tunc non solum consentit occisioni innocentis, sed & condemnando mandat occidi.

212 Ad tertium respondeo inde potius assertionem nostram roborari: quia licet Judex sacramentalis in foro extrasacramentali uti non possit scientiā sacramentali in odium poenitentis, potest in favorem. Deinde in foro sacramentali uti potest scientiā extrasacramentali, ad abstinendum à sacramentali judicio, seu absolute, si ipsius incapacitatem in poenitente certò sciat scientiā extrasacramentali. Ergo similiter Judex forensis in foro illo uti potest scientiā extrajudiciali, ad abstinendum à forensi judicio.

213 Ad quartum respondeo 1°. sententiam oppositam potius aperire latam portam Judicibus opprimendi innocentes, per falsos accusatores & falsos testes ad id subornatos. 2°. negando sequelam, quia rarissimè & vix unquam contingit quòd Judex velit exponere se periculis & damnis, sibi impendentibus, si verè nocentes, probatos tales, à morte liberaret. 3°. malum istud à Principe caveri posse, multum advigilando ut non constituantur Judices, nisi vero justitiæ zelo præditi. 4°. melius esse decem nocentes absolvi, quam unum innocentem ad mortem condemnari; istud namque est intrinsecè malum, non illud.

214 Ad quintum respondeo non facere ad rem; quia ibi sermo non est de causa sanguinis, sed de merè Ecclesiastica; nec de Judice, sed de mero executore.

215 Ad sextum nego consequentiam, quia ministratio Eucharistiæ non est actio intrinsecè mala, prout occisio innocentis, imò licita esse probatur exemplo Christi in ultima cœna, qui sicut non concurrat ad irreverentiam Judæ indignè suscipientis, sed ad eam permissivè se habuit; ita & Sacerdos in casu objecto (qua de re plura ubi de Eucharistiâ.) Judex autem condemnans innocentem ad mortem, ad eam certissimè concurrat, habetque se activè, mandando, non permissivè dumtaxat.

CAPUT XVIII.

Se, vel alium mutilare nunquam licet, nisi quando & quantum est necessarium ad salutem totius corporis.

216 Ita S. Thomas q. 65. a. 1. & Doctores communiter. Quia non aliter id concessit Deus, qui solus vitæ & membrorum hominis est Dominus; non homo, qui eorum solum est usufructuarius; cujus est re uti, salvâ integrâ rei substantiâ. Non salvatur autem integra corporis substantia, dum aliquid illius

membrum abscinditur.

Hinc ob salutem spiritualem fas non est se vel alium mutilare. Quia, ut S. Doctor ait ad 3. membrum non est præscindendum propter corporalem salutem totius, nisi quando aliter toti subveniri non potest. Saluti autem spirituali semper potest aliter subveniri, quia peccatum subjacet voluntati. Et idè in nullo casu licet membrum præscindere, propter peccatum vitandum.

Unde SS. Patres unanimiter improbarunt factum Origenis, & aliorum, qui se propter vitandam incontinentiam castraverunt, nominatim Chrylóstomus, Basilius, Ambrosius, Hieronymus, Augustinus, apud Sinnichium in Saülle Exrege l. 1. §. 418. Et secundum Concilium Nicænum puniuntur, qui castraverunt sese propter castitatem servandam, prout videre est Can. siquis absciderit, & Can. siquis per agritudinem dist. 55. Denique Canon 22. Apostolorum sic habet: *Si quis sibi virilia amputaverit, Clericus non efficitur; sui enim ipsius homicida est, & inimicus creationis Dei.*

Nec ob temporale lucrum fas est sibi vel alteri præscindere aliquid membrum, nec castrare pueros ad conservandam vocis suavitatem, etiam in obsequium Ecclesiæ, etiam absque periculo vitæ, etiam de eorum consensu. S. Thomas ubi supra communiter receptus contra Caramuelem, Tamburinum, Pasqualigum. Si enim id non licet ob bonum spirituale, cavendumque vel minuendum periculum incontinentiæ; multò minùs ob inferius bonum temporale.

Si dicas, bonum spirituale aliter obtineri posse. Similiter dico aliter in Republica & Ecclesia haberi posse suaves Cantores, quam masculos emascuando, iis videlicet utendo quos natura castravit, vel necessitas, seu mortis periculum, seu alius casus abscidit; & in eorum defectum alios pecuniâ licet cariori conquirendo. Cum enim membra sint altioris ordinis quam pecunia, vel suavitas vocis; eorum jacturam nec pecunia, nec vocis suavitas compensat.

Confirmatur: siquis, vel siqua sciret amari se turpiter à Principe, vel alio viro potente, nec aliter servare posset pudicitiam, saltem corporis, nisi deformando se, v. g. per abscissionem nasi, non idè hoc facere posset, nec sanctæ virgines quæ id fecisse leguntur, uti & S. Marcus qui pollicem sibi præscidit, ne sacris initiaretur, aliter à SS. Patribus excusantur, quam ex speciali S. Spiritus instinctu. Aliàs zelo indiscreto peccassent. Igitur multò minùs id licet ob pecuniarium emolumentum, vel aliud bonum, minus pudicitiam. Unde contrariam opinionem meritò Doctores improbabilem censent.

Ad salutem tamen totius corporis, dum salvari aliter non potest, membri salutem impediētis (ob putrefactionem v. g.) abscissio licita est, uti Doctores omnes conveniunt. Et idè probabile est, dum necessitas prove-